ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Беларускі ЎНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА ЎНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 4 (761) • Пятніца, 30 студзеня 1970 г. Цана 2 кап. Год выдання XXIII

ЦЯПЕР У САВЕЦКІМ САЮЗЕ ДЗЕЙНІЧАЕ БОЛЬШ 20 ЗАВОЧНЫХ ВНУ, КАЛЯ 600 ЗАВОЧНЫХ АДДЗЯЛЕННЯЎ ПРЫ ЎНІВЕРСІТЭТАХ, ІНСТЫТУТАХ І АКАДЭМІЯХ. ЗАВОЧНЫМ НАВУЧАННЕМ АХОПЛЕНА БОЛЬШ МІЛЬЁНА ЧАЛАВЕК. ШТОГАДОВЫ ВЫПУСК ЗАВОЧНЫХ ВНУ І АДДЗЯЛЕННЯЎ СКЛАДАЕ БОЛЬШ 100 ТЫСЯЧ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ ВЫШЭЙШАЙ КВАЛІФІКАЦЫІ.

СЁННЯШНІ НУМАР ПРЫСВЯЧАЕЦЦА ЗАВОЧНАМУ ФАКУЛЬТЭТУ. МАТЭРЫЯЛЫ ГАЗЕТЫ РАСКАЗВАЮЦЬ АБ ВУЧОБЕ І ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ, АБ ПЛАНАХ І МЕРКАВАННЯХ ВЫКЛАДЧЫКАЎ — АБ УСІМ, ШТО ХВАЛЮЕ СЁННЯ КАЛЕКТЫЎ ЗАВОЧНАГА ФАКУЛЬТЭТА.

ЛЕПШ ПРАЦАВАЦЬ, ЛЕПШ ВУЧЫЦЦА

З году ў год пашыраецца сістэма завочнага навучання ў нашым універсітэце. Калі ў 1945-46 навучальным годзе на ўсіх спецыяльнасцях завочнага факультэта вучылася толькі 525 чалавек, то цяпер колькасць студэнтаў павялічылася ў 9 разоў і складае больш чатырох з палавінай тысяч. Падрыхтоўка вядзецца па 10 спецыяльнасцях. Станоўчым з'яўляецца тое, што большасць навучэнцаў працуе па выбранай спецыяльнасці.

Рэктарат, дэканаты і кафедры галоўную ўвагу ўдзяляюць паляпшэнню якасці падрыхтоўкі спецыялістаў. Улічваючы, што якасць падрыхтоўкі ў многім залежыць ад пастаноўкі выкладання, вялікая работа праводзіцца па забеспячэнню завочнага факультэта высокакваліфікаванымі кадрамі. Пры планаванні і размеркаванні вучэбнай нагрузкі кафедры імкнуцца захаваць пастаянны састаў выкладчыкаў і выдзеліць, асабліва для чытання лекцыйных курсаў, найбольш кваліфікаваных і вопытных таварышаў.

У мінулым годзе са студэнтамі-завочнікамі працавала 630 выкладчыкаў, у тым ліку 45 прафесараў і дактароў навук і больш 300 дацэнтаў і кандыдатаў навук. Большасць загадчыкаў кафедр асабіста вядзе выкладчыцкую работу са студэнтамі-завочнікамі.

На пасяджэннях вучоных саветаў, кафедр сталі часцей абмяркоўвацца пытанні вучэбнай і метадычнай работы. Узмацніўся кантроль за якасцю правядзення заняткаў. Больш практыкуецца наведванню і ўзаеманаведванню заняткаў, адкрытых лекцый, абмеркаванню тэкстаў лекцый. Вынікі наведвання і ўзаеманаведвання заняткаў абмяркоўваюцца на пасяджэннях кафедр. Ужо пачынае ўваходзіць у сістэму правядзенне групавых і тэматычных кансультацый з выклікам на іх студэнтаў. Кафедры сталі часцей заслухоўваць справаздачы выкладчыкаў аб рабоце са студэнтамі-завочнікамі, зацвярджаць тэматычныя планы лекцый, лабараторных і семінарскіх заняткаў.

Некалькі палепшылася метадычная работа кафедр. Толькі за мінулы навучальны год падрыхтавана прафесарска-выкладчыцкім саставам універсітэта 40 вучэбна-метадычных распрацовак і больш 200 тэматык кантрольных і курсавых работ з метадычнымі ўказаннямі. На многіх кафедрах створаны метадычныя секцыі па пытаннях завочнага навучання. На радзе кафедр праводзяцца калёквіумы па найбольш складаных і цяжкіх курсах тэмы.

У выкладанні многіх прадметаў сталі часцей выкарыстоўвацца тэхнічныя сродкі і наглядныя дапаможнікі. Так, на лекцыях па цыталогіі дэманструецца вучэбны фільм «Мітоз», які паказвае складаныя працэсы, што адбываюцца ў клетцы пры літатычным дзяленні. На кафедры фізіялогіі чалавека і жывёл пры чытанні лекцый выкарыстоўваюцца кінафільмы аб работах Паўлава па вышэйшай нервовай дзейнасці і г. д.

Для замацавання матэрыялу па найбольш складаных тэмах студэнтам-географам па курсу «Ахова прыроды і краязнаўства» дэманструюцца фільмы «У глыбіні гор», «Працаўнікі лесу» і іншыя.

На кафедрах гісторыі КПСС у час лекцый і семінарскіх заняткаў шырока выкарыстоўваюцца магнітафонныя запісы выступленняў У. І. Леніна, дэманструюцца дакументальныя фільмы.

Вялікую дапамогу студэнтам-завочнікам аказваюць вучэбныя перадачы па тэлебачанню, у якіх прымаюць удзел і выкладчыкі ўніверсітэта. Увайшло ў традыцыю штомесячнае правядзенне дня завочніка. Усе гэтыя і іншыя меры дапамагаюць большасці завочнікаў атрымаць грунтоўныя веды і паспяхова здаць экзамены ў зімовую і летнюю лабараторна-экзаменацыйныя сесіі.

У час летняй сесіі паспяховасць студэнтаў-завочнікаў склала 70,2 працэнта. Больш 500 чалавек здалі экзамены на добра і выдатна.

(Працяг на 2-й стар.).

Вельмі прыемна, калі экзамен прыносіць задавальненне і выкладчыку, і студэнту. Якраз такі выпадак падпільнаваў наш фотакарэспандэнт Д. ЧАХОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: выкладчык В. М. САЎЛЬЧАНКА прымае экзамен па навуковаму камунізму ў студэнта матфака В. В. ТАЯНОЎСКАГА.

ВЕДЫ—АДЗНАКА

«Ціха, ідуць экзамены!» Здаецца, што гэтыя словы заклікаюць не толькі спыніць гаворку, заглушыць шум крокаў. Гэтым аддаецца пашана экзамену, выкладчыку, тым студэнтам, якія здаюць яго.

Мы пабывалі на экзамене па навуковаму камунізму ў завочнікаў шостага курса факультэта журналістыкі.

Нягледзячы на сталы ўзрост, гэтыя шмат пабачыўшыя студэнты хваляваліся каля дзвярэй, курылі цыгарку за цыгаркай.

Традыцыя першай пяцёркі і ў дадзеным выпадку была непарушнай. І гэта зразумела. Хто лепш засвоіў матэрыял, таму хутчэй узнавіць яго ў памяці, ён заўсёды адказвае першым. На гэтым экзамене першым быў журналіст Генадзь Карабіцкі. За ім ішлі Анатоль Скробат, Аляксандр Дземідовіч, Мікалай Кернога, Мікалай Варакса. Выкладчык — кандыдат філасофскіх навук Міхаіл Iвгавіч Бароўскі— вельмі задаволен сваімі студэнтамі.

— Ведаеце, пра журналістаў ідуць размовы, што ў іх шмат слоў, а мала справы... Тут мы назіраем адваротную з'яву.

Выкладчыку спадабалася грунтоўнасць, лагічнасць будовы адказаў. Асабліва Міхаіл Іванавіч выдзеліў уменне журналістаў выкрышталізаваць з вялікага мноства матэрыялу галоўную, канкрэтную думку.

Між іншым, выкладчык зазначыў, што і ў гэтай, на яго думку, нядрэнна падрыхтаванай групе ёсць свае слабыя бакі: так, матэрыял апошніх лекцый часта заставаўся па-за ўвагай студэнтаў; здаралася іншы раз, што побач з грунтоўнай агульнай падрыхтоўкай выяўлялася вельмі прыблізнае веданне канкрэтнага матэрыялу, першакрыніц і інш.

Тым не менш журналісты паспяхова здаюць сваю апошнюю сесію.

А. СЛУКА,
аспірант факультэта журналістыкі.

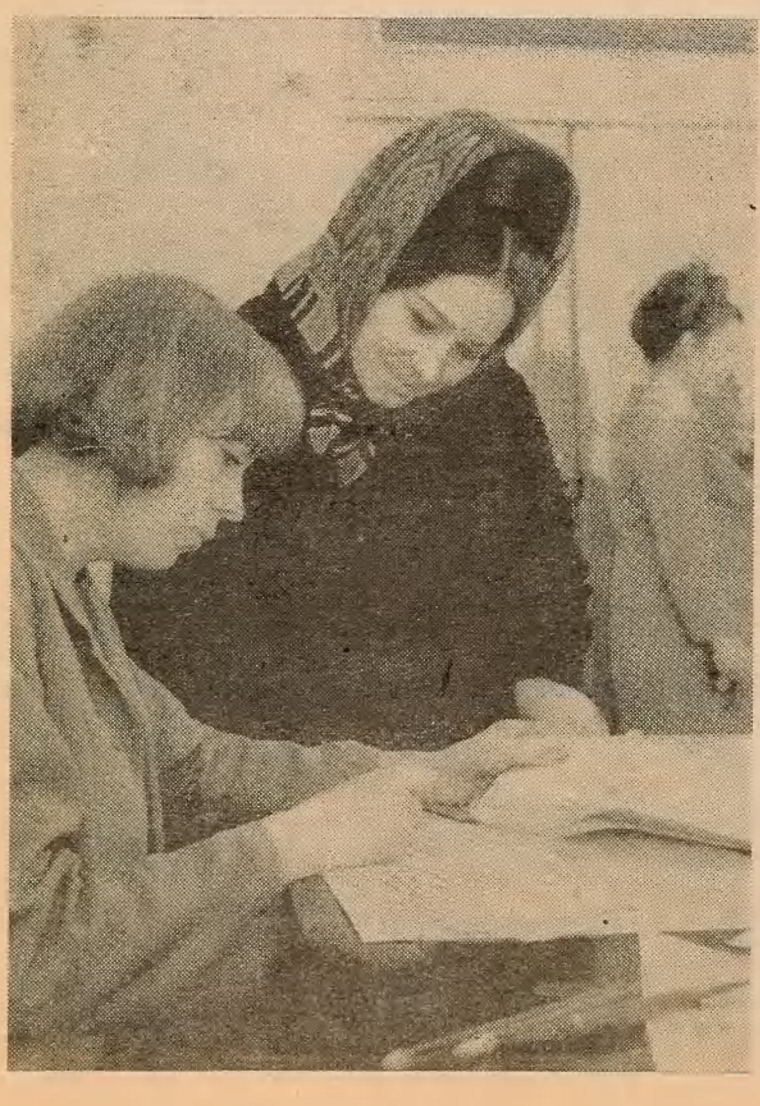

Экзаменацыйная сесія на завочным факультэце супала з Усесаюзным перапісам насельніцтва, і трэба было прыкласці нямала старання, каб ні адзін чалавек не застаўся па-за ўвагай перапісчыкаў.

НА ЗДЫМКУ: А. Н. СЯКЕРЫНА завяршае перапіс на завочным факультэце.

Фота **Д. ЧАХОВІЧА.**

ЗАВОЧНІКІ—НАРОД СУР'ЁЗНЫ

Завочнае навучанне — форма атрымання вышэйшай адукацыі, якая цалкам сябе апраўдала за доўгія гады існавання. Як правіла, завочнікі — людзі, якія маюць прагнае жаданне вучыцца, але па тых ці іншых прычынах не могуць гэта зрабіць без адрыву ад вытворчасці.

Ёсць яшчэ некалькі асаблівасцей, якія вызначаюць завочнае навучанне. Завочнік — часцей за ўсё чалавек, старэйшы па ўзросту, больш узбагачаны жыццёвым вопытам, чым яго аднакурснікі на стацыянары. Завочнік мае багацейшыя спецыяльныя веды, чым яны. І, нарэшце, тыя веды, якія набываюць завочнікі, здабываюцца імі пераважна шляхам самастойнай работы над кнігай. А такія веды найбольш трывалыя, а значыць, і каштоўныя.

Я даўно працую на завочным факультэце і задаволен гэтай працай. Большасць студэнтаў вельмі сур'ёзна адносіцца да лекцый і да тых заданняў, якія ім даюцца. Хацелася б сказаць і аб тым, што некаторыя дыпломныя работы выпускнікоў-завочнікаў аддзялення беларускай мовы і літаратуры нават лепшыя, чым адпаведныя работы на стацыянары.

Мне самому давялося быць студэнтам-завочнікам БДУ імя У. І. Леніна. Гэта былі першыя пасляваенныя гады. З тагачасных завочнікаў большасць змагалася на франтах Айчыннай вайны і ў партызанскіх атрадах. За час вайны гэтыя людзі, школьны ўзрост якіх даўно мінуў, моцна засумавалі па кнізе, па навуцы. З якой увагай яны слухалі лекцыі, накідваліся на кнігі, падручнікі!

Вучыцца ў той час было цяжка. Універсітэт ляжаў у руінах, меў лічаныя аўдыторыі. Мы вандравалі па мінскіх школах, лекцыі слухалі седзячы на нізенькіх партах першакласнікаў. Не хапала кніг, падручнікаў, праграм. Ды шмат чаго не хапала!.. Была вострай і праблема харчавання.

З удзячнасцю я ўспамінаю нашых прафесараў і выкладчыкаў— Саўсуна, Волчэка, М. Я. Рэзнікава, Д. Я. Фактаровіча, В. І. Сцяпанава і многіх іншых. Тады, на маю думку, кіраўніцтва ўніверсітэта вельмі добра рабіла, што прыцягвала да выкладання на завочным аддзяленні самых лепшых прафесараў і выкладчыкаў. Сёння, на жаль, мы аб гэтым часта забываем. Далёка не ўсе вядучыя прафесары і дацэнты чытаюць завочнікам. На час летняй, самай грунтоўнай сесіі яны плануюць свой адпачынак. А завочніку вельмі важна паслухаць высокакваліфікаванага выкладчыка. Гэта накіроўвае яго самастойныя разумовыя пошукі, яго работу, узнімае дух, нават працаздольнасць студэнта, які жыве далёка ад універсітэта.

І. НАВУМЕНКА,
доктар філалагічных навук.

КАБ БЫЛО ЎСЁ ВЫДАТНА

Біяграфія Анатоля Рыгоравіча Рублеускага тыловая для многіх яго равеснікау: вучыуся, працавау, зведау рамантыку і будні далёкіх будоуляў, служыу у радах Савецкай Арміі, стаў студэнтам. Здаецца, усё проста. Аднак за кожнай вяхой біяграфіі — праца і няўрымслівасць, імкненне да ведаў і вялікае жаданне і уменне рабіць усё выдатна.

Пасля заканчэння ФЗО у г. Віцебску Анатоль едзе працаваць на галоуны Туркменскі канал, а неузабаве у ліку лепшых камсамольцау камандзіруецца на будаўніцтва Кара-Кумскай воднай артэрыі. Тут ён узначальвае брыгаду каменшчыкау, а пасля працуе майстрам. Адсюль ідзе у армію. Але і там ён працягвае вучыцца, набывае сярэднюю адукацыю, вядзе грамадскую работу, становіцца камуністам.

1961 год быу годам дэмабілізацыі і пачаткам новага перыяду вучобы: Анатоль Рублеускі паступае у Мінскую школу міліцыі імя Фрунзе, а у 1965 годзе становіцца студэнтам БДУ.

Цяпер старшы лейтэнант міліцыі, інспектар аддзела службы пазаведамаснай аховы пры МУС БССР Анатоль Рыгоравіч Рублеускі— студэнт V курса юрыдычнага аддзялення завочнага факультэта. Яшчэ у 1966 годзе за бездакорную службу яму прысвоена званне выдатніка міліцыі, і з той пары ён з гонарам яго апраудвае. А ва універсітэце аб Анатолю Рыгоравічу гавораць як аб выдатным студэнце.

ЛЕПШ ПРАЦАВАЦЬ, ЛЕПШ ВУЧЫЦЦА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Усе экзамены на выдатна здалі 36 чалавек. Сярод іх Е. Н. Барычэуская (VI курс аддзялення беларускай мовы і літаратуры), В. М. Кізіл (VI курс аддзялення журналістыкі), В. В. Вішнеускі (IV курс геаграфічнага аддзялення), В. В. Таяноускі (VI курс матэматычнага аддзялення) і іншыя.

У мінулым навучальным годзе паспяхова прайшла абарона дыпломных работ і здача дзяржауных экзаменау. З 569 студэнтаў, абараняушых дыпломныя работы, 449 чалавек атрымалі добрыя і выдатныя адзнакі. У выніку новы атрад спецыялістау папоуніў многія установы народнай гаспадаркі і культуры рэспублікі.

Аднак нас яшчэ не можа поунасцю задаволіць якасць падрыхтоукі спецыялістау па завочнай сістэме. Многія студэнты-завочнікі атрымліваюць на экзаменах нездавальняючыя адзнакі.

Высокі працэнт нездавальняючых адзнак на першым курсе філалагічнага факультэта, на другім курсе гістфака і на першым — геафака. Зусім безадказна адносяцца да вучобы ва універсітэце студэнты К. В. Камейша (V курс філфака, Ю. П. Васілеускі (II курс журфака), С. П. Гурыновіч (I курс біяфака), Е. А. Марцанюк (III курс біяфака), Н. М. Салей (I курс гістфака), В. Н. Пятроў (V курс гістфака), Б. П. Струк (III курс аддзялення матэматыкі), В. П. Гуранкоу (IV курс геафака), А. В. Троцкая (IV курс філфака) і іншыя.

Значная частка студэнтау выключаецца за непаспяховасць. Толькі за адзін мінулы год было выключана 145 чалавек, 26 пакінута на паўторны год навучання.

У чым прычыны такога становішча? На наш погляд, яны у асноўным вынікаюць з наступнага: некаторыя кафедры мала ўдзяляюць увагі арганізацыі навучальнага працэсу, даручаючь працаваць са студэнтамі-завочнікамі недастаткова вопытным выкладчыкам, што часам прыводзіць да зніжэння якасці выкладання. Так, напрыклад, на матэматычным факультэце з 36 выкладчыкаў, што працуюць са студэнтамі завочнага факультэта, няма ні аднаго доктара навук, і толькі 5 маюць вучоную ступень кандыдата навук, а з 19 асістэнтаў чытаюць лекцыі і вядуць заняткі 13 чалавек. Няма неабходнасці гаварыць аб тым, што падобнае становішча проста недапушчальнае.

З боку асобных кафедр адсутнічае кантроль за якасцю выкладання, за самастойнай работай студэнтаў. Многія студэнты слаба працуюць самастойна, асабліва у міжсесійны перыяд, глыбока не вывучаюць рэкамендаваную літаратуру, першакрыніцы, спадзеючыся вывучыць неабходны матэрыял толькі у перыяд сесіі, што прыводзіць да павярхоўнага засваення матэрыялу, да правалаў. Многія студэнты малодшых курсаў не маюць навыкаў самастойнай работы, і кафедры не аказваюць ім у гэтым неабходнай дапамогі.

Адной са спецыфічных форм вучэбнай работы ў сістэме завочнай адукацыі з'яўляюцца кантрольныя работы. У сувязі з гэтым вар та асобна падкрэсліць неабходнасць своечасовага і якаснага рэцэнзавання іх. Методыка рэцэнзавання кантрольных работ пастаянна ўдасканальваецца, і большасць студэнцкіх прац правяраецца у тэрмін і дабраякасна. Аднак бываюць і такія рэцэнзіі, якія выглядаюць фармальнай адпіскай. У іх адсутнічае аналіз выкладзенага матэрыялу, не раскрываюцца недахопы работы, не даюцца практычныя рэкамендацыі, як яе палепшыць, як больш глыбока высветліць тое ці іншае пытанне. Даволі часта на кафедрах парушаюцца тэрміны рэцэнзавання работ. Так, некаторыя кантрольныя работы па кафедрах палітэканоміі, дыямата і гістмата, гісторыі дзяржавы і права затрымліваліся па месяцу і больш. Гэтых і падобных недахопаў магло б і не быць, калі б усе кафедры выконвалі свае прамыя абавязкі— штомесячна выносілі на абмеркаванне пытанні рэцэнзавання студэнцкіх работ, абменьваліся вопытам.

Адной з сур'ёзных прычын непаспяховасці студэнтаў з'яўляецца тое, што некаторыя з іх не на поўную сілу працуюць і ў час экзаменацыйных сесій: не наведваюць лекцый, а часам на занятках займаюцца пабочнымі справамі; не рыхтуюцца да семінарскіх і практычных заняткаў, вядуць на іх сябе пасіўна, не выступаюць.

Падрыхтоўка высокакваліфікаваных спецыялістаў немагчыма без прывіцця студэнтам навыкаў навуковага даследавання. Улічваючы гэта, некаторыя кафедры прыцягваюць да навукова-даследчай работы і студэнтаў-завочнікаў: апошнія ўдзельнічаюць у навуковых гуртках, рэспубліканскіх аглядах навуковых студэнцкіх работ, навуковых канферэнцыях. У 1968 годзе было прадстаўлена на рэспубліканскі агляд 15 работ студэнтаў-завочнікаў, а ў 1969 годзе — 32. Некаторыя з іх аднесены да першай або другой катэгорыі.

Падрыхтоўка высокакваліфікаваных спецыялістаў немагчыма без іх ідэйнай загартоўкі. Дэканат, кафедры вялікую увагу удзяляюць арганізацыі у перыяд сесіі культурна-масавых і палітыка-выхаваўчых мерапрыемстваў: для студэнтаў-завочнікаў чытаюцца лекцыі аб міжнародным становішчы, арганізуюцца экскурсіі, сустрэчы з паэтамі і пісьменнікамі, вядучымі вучонымі універсітэта і г. д. Аднак гэтыя мерапрыемствы носяць яшчэ эпізадычны характар, не сталі сістэмай.

Задачы юбілейнага года патрабуюць паляпшэння усіх звенняў нашай вучэбнай і выхаваўчай работы, павышэння адказнасці усіх студэнтаў-завочнікаў.

У. ІВАШЫН,
прарэктар па вячэрняму і завочнаму навучанню.
Т. ДУДАРАВА,
дэкан завочнага факультэта.

НЕ ТОЛЬКІ ДЛЯ ДЫПЛОМА...

Няма патрэбы даказваць, што на завочным факультэце вучыцца значна цяжэй, чым на стацыянары. Улічваючы гэта, члены кафедры рускай мовы імкнуцца выкарыстаць усе магчымасці, каб студэнты набылі трывалыя веды па сваей спецыяльнасці. Асноуная увага удзяляецца якасці выкладання курсау сучаснай рускай мовы, гістарычнай граматыкі, гісторыі літаратурнай мовы, дыялекталогіі, стылістыкі. Гэтыя курсы вядуць найбольш кваліфікаваныя дацэнты і старшыя выкладчыкі, кандыдаты філалагічных навук В. К. Аляшкевіч, І. К. Германовіч, І. А. Карабань, В. Ф. Кахно, А. Ф. Манаенкава, Л. А. Шаучэнка, А. І. Яновіч і іншыя. Побач з гэтымі асноунымі дысцыплінамі завочнікам чытаюцца спецкурсы па гісторыі славянскай лексікі (прафесар М. Г. Булахау), па культуры мовы (дацэнт С. О. Цаленчук). Узмацненню лінгвістычнай падрыхтоукі завочнікау садзейнічаюць таксама спецсемінары па рускай мове. Адзін з іх — па прабламе «Тэарэтычныя пытанні сінтаксісу сказа» — вядзе дацэнт В. Ф. Кахно — аутар навуковых прац у гэтай галіне і добры метадыст-практык.

Сур'ёзнае значэнне надаецца самастойнай падрыхтоуцы завочнікау па першакрыніцах. На жаль, многія завочнікі (нават мінчане) на экзаменах і заліках не паказваюць высокіх ведау па сваёй спецыяльнасці галоуным чынам таму, што не знаёмы з асноунай і дадатковай рэкамендаванай літаратурай. Ёсць значная частка студэнтау пасіуных, якія не праяуляюць ніякай цікавасці да новай вучэбнай літаратуры, амаль ніколі не заглядваюць у кнігу і прыязджаюць на экзамены не узбагачаныя новымі ведамі. Такім чынам яны, часам, даходзяць да шостага курса, а застаюцца па сутнасці на тым узроуні, на якім былі пры паступленні ва універсітэт. Дзіуна, што сярод завочнікау, якія самі працуюць настаунікамі у пачатковых і сярэдніх школах, сустракаюцца зусім непісьменныя людзі. У тэкстах іх сачыненняу можна знайсці шматлікія памылкі, якія абумоулены няведаннем элементарных правіл школьнай граматыкі: «гибчайший», «звончайший» (В. А. Логвінава); «судьев», «сапогов», «чулков» (Г. Е. Валынец); «сладее», «высочее», «широчее» (А. В. Доунар). У многіх студэнтау не хапае агульнай культуры, вузкі навуковы кругагляд, а гэта перашкаджае ім разумець самыя звычайныя з'явы і акружаючую рэчаіснасць. У кантрольнай рабоце аднаго студэнта-завочніка па рускай мове назоунікі «кенгуру» і «шымпанзе» былі аднесены да катэгорыі слоу, якія абазначаюць «географические названия». Трэба да усяго дадаць, што многія завочнікі не прад'яуляюць належнага патрабавання да сябе, адносяцца да сваёй вучобы аляякава, прысылаюць часта кантрольныя і курсавыя работы неахайныя, не па форме выкананыя і, што больш за усё прыкра, спісаныя з іншых крыніц (Папко, Лебедзева, Бурак і іншыя). Відаць, такія студэнты не жадаюць самастойна думаць і працаваць. Напэуна, самае галоунае для іх — як-небудзь атрымаць дыплом аб вышэйшай адукацыі. А, між тым, сучасны узровень развіцця нашага грамадства патрабуе ад людзей з вышэйшай адукацыяй самых высокіх ведау і адказнасці перад калектывам, дзе яны працуюць, перад людзьмі, якім неабходны іх адукацыя, дапамога і кірауніцтва.

М. БУЛАХАЎ,
прафесар, загадчык кафедры рускай мовы,
Г. ПАПОВА, М. ПІПЧАНКА,
кандыдаты філалагічных навук.

●

Мабыць, няма зараз больш гарачага месца на завочным факультэце, чым канцылярыя.

На здымку: сакратар О. С. Жалезкіна за выкананнем неадкладных спрау.

Фота Д. Чаховіча.

●

НЯЛЁГКА, АЛЕ МОЖНА

Насуперак даволі распаусюджанаму меркаванню, што спецыяліст, які вучыуся на стацыянары, будзе больш падрыхтаваны, чым той, хто атрымау адукацыю завочна, я магу прывесці нямала прыкладау высокай кваліфікацыі менавіта былых завочнікаў.

Другая справа, што вучыцца па завочнай сістэме даволі цяжка. Для гэтага неабходна вялікае напружанне усіх сіл. І ўсе ж добра вучыцца і стаць добрым спецыялістам, канешне, можна. У якасці прыкладу прывяду наш цяперашні VI курс аддзялення журналістыкі. Колькасны склад яго вагауся у межах 40—45 чалавек. Узрост — да 35 год. Ужо некалькі год на гэтым курсе амаль няма хвасцістау. Усе студэнты вядуць вялікую і адказную работу. І. Грамыка, напрыклад, — сакратар райкома камсамола, І. Ганшураў — інструктар райкома партыі, Я. Хадкевіч — адказны сакратар раённай газеты, І. Міхайлау — нязменны староста курса — выхавацель падлеткаў у сістэме прафесіянальна-тэхнічнай адукацыі і г. д.

Усе яны добра вучацца, і кожны яшчэ мае пастаяннае грамадскае даручэнне. Яны паспяваюць справіцца з такой нагрузкай дзякуючы таму, што цвёрда вызначылі свае жыццёвыя пазіцыі, умеюць правільна арыентавацца ў вытворчых абставінах і вялікім патоку інфармацыі, правільна размеркаваць бюджэт свайго часу і, галоўнае, умеюць прымусіць сябе працаваць. Вось што, па-мойму, патрэбна, каб добра спалучаць вучобу з працай.

Некалькі слоў аб самой завочнай сістэме адукацыі. На мой погляд, наспела неабходнасць перагледзець некаторыя пытанні выкладання. Напрыклад, лекцыі для завочнікау чытаюцца, як правіла, перад экзаменамі. А кантрольныя работы выконваюцца на 2—3 месяцы раней. Каб правільна іх выканаць, студэнт павінен знайсці ключ для раскрыцця тэмы. А ключ гэты даецца на лекцыях. Магчыма, было б мэтазгодней у зімовую сесію даваць больш лекцый, а ў летнюю — толькі практычныя і семінарскія заняткі. Лекцыя дапаможа працаваць самастойна, а на семінарскіх занятках адкрываецца вялікая магчымасць дзейснага ідэалагічнага выхавання студэнтау, набыцця навыкаў уступаць у палеміку, развіваць пачуццё аудыторыі, арыентавацца у патоку інфармацыі.

М. ЦІВА,
ст. метадыст вучэбнага аддзела універсітэта.

СТУДЭНТ-ДАСЛЕДЧЫК

Адным з важных сродкаў, якія садзейнічаюць прабуджэнню ў студэнтаў-завочнікаў зацікаўленасці да навуковай работы, з'яўляецца сістэма спецсемінарскіх заняткаў. Больш 10 год я кірую спецсемінарам па гісторыі СССР на IV курсе аддзялення гісторыі завочнага факультэта. Штогод у маім семінары удзельнічае ад 16 да 25 студэнтаў. Загадзя акрэсліваючы тэматыку заняткаў, я выдзяляю такія праблемы, вывучэнне якіх у найбольшай ступені садзейнічала б рашэнню вучэбных задач і прывіццю студэнтам навыкаў навукова-даследчай работы.

Знаёмства з тэкстамі дакладаў і абмеркаванне іх у спецсемінары дазваляе выдзеліць актыў студэнтаў, што праяўляюць глыбокія веды і зацікаўленасць да навуковага даследавання. З ліку гэтых студэнтаў ствараецца навуковы гурток, у якім яны працуюць на працягу трох далейшых гадоў, г. зн. да заканчэння універсітэта.

Кіраўніцтва работай кожнага вядзецца мною галоўным чынам шляхам пастаяннай перапіскі, а таксама перыядычных вусных кансультацый.

Пачынаю работу з вызначэння тэмы даклада і падбору крыніц і літаратуры да яе для кожнага студэнта. Пазнаёміўшыся з неабходнай літаратурай і крыніцамі, студэнт складае план даклада і узгадняе яго са мной, а пасля ужо піша даклад па зацверджанаму плану і прысылае яго ва ўстаноўлены тэрмін для папярэдняга прагляду. Атрымаўшы заўвагі і парады, часцей за ўсё ў пісьмовым выглядзе, студэнты ўдасканальваюць свае даклады і зноў прысылаюць мне. Адобраныя даклады абмяркоўваюцца са студэнтамі і лепшыя з іх рэкамендуюцца на агляд навуковых студэнцкіх работ і на студэнцкія навуковыя канферэнцыі. Як правіла, навуковыя даклады студэнтаў-завочнікаў атрымліваюць добрыя адзнакі на рэспубліканскіх аглядах.

Апошнія тры гады навуковы гурток працуе над вялікай праблемай крыніцазнаўчага характару: «Працы выдатных дзеячоў Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы як гістарычная крыніца». Пятнаццаць студэнтаў V курса аддзялення гісторыі напісалі па ёй цікавыя, змястоўныя даклады, якія вызначаюцца арыгінальнасцю. Яны рэкамендаваны на агляд студэнцкіх навуковых работ, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

Большасць членаў навуковага гуртка выступіць з дакладамі на студэнцкай навуковай канферэнцыі гістфака, якая таксама будзе прысвечана Ленінскаму юбілею.

Амаль усе студэнты-завочнікі, члены навуковага гуртка, з'яўляюцца настаўнікамі сельскіх школ. Арганізацыя навуковай работы з настаўнікамі-завочнікамі асабліва важная ў сувязі з пераходам школы на навучанне па новых праграмах, увядзеннем выкладання факультатыўных курсаў.

М. БАРАНАВА,
дацэнт кафедры гісторыі СССР.

АПОШНІ СТУДЭНЦКІ СЕМЕСТР

Свой апошні студэнцкі семестр распачалі шасцікурснікі. Хутка яны развітаюцца з універсітэтам, са сваімі аднакурснікамі, а наперадзе — напружаная праца.

На здымках: лепшая група VI курса біяфака—Л. А. Батрамеева, М. А. Палуянчык, Г. І Захарэўская (выкладчык), Г. І. Генюш, М. М. Вальштэйн, Е. К. Гапановіч, Н. С. Красоўская, Ж. А. Кеда, Л. І. Пілецкая, Л. Д. Юшпрах; (унізе) студэнты гэтай жа групы на спецпрактыкуме па фізіялогіі чалавека і жывёл.

Фота Д. ЧАХОВІЧА.

ХУТКА РАЗВІТАННЕ

І сапраўды, вельмі дарэчы гаворыцца ў прымаўцы—«вучыцца ніколі не позна». Дваццаць гадоў працую я настаўніцай у Ільянскай сярэдняй школе Вілейскага раёна. Выкладаю рускую мову. Вучыцца ва універсітэце пачала шэсць гадоў назад. Памятаю, вельмі хацелася паступіць менавіта ў БДУ імя У. І. Леніна. І вось у 1964 годзе мара мая здзейснілася.

Яшчэ ў час уступных экзаменаў здружыліся мы, студэнты-завочнікі рускага аддзялення філалагічнага факультэта. Колькі радасці, колькі хваляванняў было ў нас за гады вучобы! І як сумна, што здаем зараз апошнюю сесію, што хутка развітаемся са студэнцкімі клопатамі, гамянлівымі аўдыторыямі, што не будзе больш гарачых спрэчак, сяброўскіх размоў з аднакурснікамі, з нашым метадыстам Вікторыяй Арцёмаўнай Калекан, якая на працягу шасці гадоў была для нас клапатлівым дарадчыкам.

Хочацца пажадаць тым, хто застаецца яшчэ вучыцца, — сябруйце так, як мы, паважайце выкладчыкаў, бо яны для вас не толькі настаўнікі, але і чулыя, спагадлівыя сябры.

Э. ГОРБАЧ,
староста 6 курса аддзялення рускай мовы і літаратуры.

Замест кантрольнай — вусны залік

НА АДНЫМ З ПАСЯДЖЭННЯЎ кафедры гісторыі СССР было разгледжана пытанне аб выкананні студэнтамі кантрольных работ. Члены кафедры прыйшлі да адзінай думкі, што ў некаторых выпадках студэнты, выконваючы работы, не выкарыстоўваюць рэкамендаваную літаратуру не толькі дадатковую, але і абавязковую. Часта на праверку паступаюць павярхоўныя работы, а часам проста спісаныя з падручнікаў і папулярных брашур. Зыходзячы з гэтага, кафедра гісторыі СССР прыняла рашэнне праводзіць вусны залік па кантрольнай рабоце пад час прыезду студэнтаў на экзаменацыйную сесію.

Выкладчыкі кафедры маюць ужо вопыт прыёму залікаў, што дазваляе падвесці некаторыя вынікі. Як практычна праходзіць праверка выканання студэнтамі кантрольных работ?

У перыяд летняй экзаменацыйнай сесіі студэнты атрымліваюць тэмы кантрольных работ, прапануецца літаратура, якую ім неабходна вывучыць. Я прымаю залікі па кантрольных работах у студэнтаў ІІ курса аддзялення гісторыі і таму буду гаварыць менавіта пра іх. Па курсу гісторыі СССР яны вывучаюць гісторыю нашай краіны перыяду капіталізму. У гэтым навучальным годзе ў сувязі са 100-годдзем з дня нараджэння У. І. Леніна студэнтам былі прапанаваны такія тэмы: «У. І. Ленін аб рэформе 1861 года», «Крытыка народніцтва ў рабоце У. І. Леніна «Развіццё капіталізму ў Расіі», «Расійская вёска ў гады першай сусветнай вайны».

Пры выкананні кантрольнай работы студэнт павінен, вывучаючы тэму па падручніку і знаёмячыся з дакументамі, звяртацца да прац Леніна і скласці кароткі канспект рэкамендаваных работ.

У час заліку студэнт-завочнік прад'яўляе канспекты ленінскіх работ, а ў працэсе гутаркі выкладчык правярае, наколькі глыбока студэнт вывучыў і правільна разумее пытанні тэмы.

Аднойчы мне давялося гутарыць са студэнтамі, якія па розных прычынах не былі на летняй сесіі і не ведалі новых патрабаванняў, прад'яўляемых да вуснага заліку. Яны выканалі кантрольную работу так, як гэта было раней, выклалі пісьмова змест тэмы. У час заліку высветлілася, што студэнты зусім не разбіраюцца ў тых пытаннях, якія яны выклалі пісьмова, не ведаюць нават гістарычных фактаў, дат, прозвішчаў, якія упаміналіся ў тэксце. Значыць, яны фармальна падышлі да напісання кантрольнай работы, не вывучылі тэму, хоць і патрацілі многа часу на механічнае перапісванне. Гэтым студэнтам кантрольная работа не была залічана, хоць па зместу, колькасці названых крыніц пры старой сістэме трэба паставіць залік.

Нават гэтыя адзінкавыя выпадкі яшчэ раз пацвярджаюць правільнасць сістэмы вусных залікаў па кантрольных работах, якая выключае механічнае перапісванне, садзейнічае больш глыбокаму вывучэнню важнейшых тэм курса, прывучае студэнтаў удумліва працаваць над крыніцамі.

Ю. ДРАГУН,
ст. выкладчык кафедры гісторыі СССР.

ЯК МЫ ПРАЦУЕМ

Выкладанне крымінальнага права, крыміналогіі, пparticip-прауча-працоўнага права, судовай статыстыкі і спецкурсаў на юрыдычным аддзяленні завочнага факультэта забяспечваецца штатнымі навуковымі работнікамі — тымі ж, якія працуюць на дзённым аддзяленні. Гэта прафесар І. І. Гарэлік, дацэнты П. А. Дубавец, Е. В. Кічыгіна, М. Н. Меркушаў, І. С. Цішкевіч, В. А. Шкурко, ст. выкладчык О. Л. Пруднічэнка. У неабходных выпадках (для кіраўніцтва напісаннем дыпломных работ, рэцэнзавання дыпломных, курсавых і кантрольных работ) прыцягваюцца высокакваліфікаваныя работнікі органаў суда і пракуратуры (намеснікі пракурора рэспублікі П. В. Дудкоўскі, А. І. Тарасевіч, М. М. Шымановіч і іншыя).

Абмяркоўваючы пытанні падрыхтоўкі да экзаменацыйных сесій, вынікі гэтых сесій і іншыя пытанні падрыхтоўкі спецыялістаў, кафедра ніколі не забывае і аб завочным факультэце, яго асаблівасцях. Разам з тым у планы работы уключаюцца пытанні, спецыфічныя для завочнага навучання.

Члены кафедры рэгулярна удзельнічаюць у навукова-метадычных канферэнцыях па пытаннях завочнага навучання. Прынялі мы ўдзел і ў адбыўшайся ў сакавіку 1969 года І рэспубліканскай міжвузаўскай навукова-метадычнай канферэнцыі (з дакладамі выступілі М. Н. Меркушаў разам з дацэнтам Е. А. Мацвіенка — «Спецкурс «Судовая прамова» і методыка яго правядзення са студэнтамі-завочнікамі»; І. С. Цішкевіч — «Методыка рэцэнзавання курсавых і кантрольных работ студэнтаў-завочнікаў па крымінальнаму праву»).

Два разы ў год праводзіцца праверка якасці рэцэнзавання курсавых і кантрольных работ, прычым разам з азнаямленнем з копіямі рэцэнзіі асобныя работы рэцэнзуюцца паўторна загадчыкам кафедры або па яго даручэнню другімі выкладчыкамі. Вынікі праверкі абмяркоўваюцца на пасяджэннях кафедры, вызначаюцца меры па далейшаму паляпшэнню якасці саміх работ і іх рэцэнзавання. У прыватнасці, кожны семестр праводзяцца нарады рэцэнзентаў, на якіх абмяркоўваюцца спрэчныя пытанні, якія могуць узнікнуць пры ацэнцы курсавых і кантрольных работ, выпрацоўваюцца адзіныя крытэрыі гэтай ацэнкі і патрабаванні, якія павінны уключацца ў рэцэнзіі з мэтай арганізацыі самастойнай работы студэнтаў, паглыблення імі ведаў па недастаткова вывучаных пытаннях і г. д. Перыядычна абагульняюцца адзначаныя ў рэцэнзіях недахопы. Вынікі абагульнення выкарыстоўваюцца пры складанні метадычных указанняў па напісанню кантрольных работ і метадычных пісем аб недахопах курсавых і кантрольных работ. Гэта станоўча ўплывае на якасць работ. Напрыклад, пры састаўленні апошніх заданняў для кантрольных работ па крымінальнаму праву для студэнтаў III курса юрыдычнага аддзялення (складальнік дацэнт П. А. Дубавец) у заданні ўключаны больш падрабязныя і канкрэтныя указанні метадычнага характару. Дзякуючы гэтаму якасць кантрольных работ, выкананых завочнікамі ў бягучым навучальным годзе, значна палепшылася. Са 149 работ не залічана толькі 11 (7,4 працэнта). У папярэднія гады незалічаных работ было намнога больш.

Рыхтуючыся да наступнага навучальнага года, кафедра распрацавала метадычныя указанні і заданні для кантрольных работ па судовай статыстыцы (складальнік Е. В. Кічыгіна) і метадычнае пісьмо «Аб недахопах курсавых і кантрольных работ па савецкаму крымінальнаму праву» (падрыхтавана І. С. Цішкевічам), якія будуць размножаны і ў летнюю экзаменацыйную сесію уручаны студэнтам.

У «дні завочніка», якія праводзяцца па распрацаванаму дэканатам завочнага факультэта графіку (у вызначаныя суботнія дні), студэнты могуць атрымаць кансультацыю па цікавячых іх пытаннях, па выкананню курсавых і кантрольных работ, здаць экзамены.

У час экзаменацыйных сесій выкладчыкі вядуць улік наведвання завочнікам лекцый і практычных заняткаў, папярэджваючы студэнтаў аб тым, што прапускаючыя заняткі будуць апрошаны ў час заліку. або экзамена па усіх раздзелах курса з мэтай высвятлення іх сапраўдных ведаў. Акрамя перадэкзаменацыйных кансультацый, праводзяцца калёквіумы па найбольш складаных і цяжкіх пытаннях (напрыклад, у гэту экзаменацыйную сесію на III курсе праведзен калёквіум па суб'ектыўным баку злачынства, таму што вопыт правядзення экзаменаў паказаў, што большасць нездавальняючых адзнак па крымінальнаму праву выстаўляецца за няведанне форм віны).

У рабоце кафедры ёсць і недахопы. Яна мала дапамагае метадыстам завочнага факультэта ў складанні рабочых вучэбных планаў, раскладаў заняткаў, не праводзіць кансультацый у абласных цэнтрах рэспублікі ў міжсесійны перыяд. Было б пажадана, каб рэктарат прадастаўляў выкладчыкам для гэтай мэты камандзіроўкі, а дэканат завочнага факультэта загадзя планаваў выезды выкладчыкаў.

І. ЦІШКЕВІЧ,
загадчык кафедры крымінальнага права.

НОВЫЯ ПАСТУПЛЕННІ Ў БІБЛІЯТЭКУ БДУ

Ленин, В. И. Полное собрание сочинений. Изд. 5-е. Политиздат, 1969. Т. 32. Май—июль 1917. 1969. XXII, 605 стр.

Ленин, В. И. Детская болезнь «левизны» в коммунизме. М., Политиздат, 1969. 119 стр.

Ленин, В. И. Об атеизме, религии и церкви. (Сборник статей, писем и др. материалов). М., «Мысль», 1969. 317 стр.

Апресян, З. Г. и Сулемов, В. А. Будущее принадлежит молодежи. (В. И. Ленин о молодежи). М., «Знание», 1969. 112 стр.

Бонч-Бруевич, В. Д. Воспоминания о Ленине. Изд. 2-е, дополн., М., «Наука», 1969. 518 стр. с иллюстр.

Воспоминания о Владимире Ильиче Ленине. В 5-ти т. (Ред. коллегия: Г. Н. Голиков и др.). М., Политиздат, 1969. Т. 4 (1920 — 1924 гг.) 1969. 487 стр.

Грибов, Ю. Т. и др. За строкой биографии Ленина. М., «Сов. Россия», 1969. 143 стр.

Гринберг, Л. Г. В. И. Ленин о соотношении морали и экономики в социалистическом строительстве. Л., 1969. 24 стр.

Дудинский, И. В. В. И. Ленин и развитие социалистического содружества. М., «Знание», 1969. 64 стр.

ДАВЕР'Е І ДАПАМОГА

Дні сесіі заусёды напружаныя і для супрацоунікау бібліятэкі. Іх клопаты накіраваны на тое, каб студэнты у гэты перыяд не адчувалі недахопу у неабходных кнігах, хутчэй іх атрымлівалі і маглі больш часу правесці у чытальнай зале. З гэтай жа мэтай арганізаван адкрыты доступ да кніжных фондау. Давер'е — вось прынцып бібліятэкі у рабоце з завочнікамі.

Цяпер паслугамі бібліятэкі карыстаюцца 4.476 завочнікау, якім у мінулым годзе было выдадзена каля 60 тысяч тамоу літаратуры. Але дапамога бібліятэкі не абмяжоуваецца толькі выдачай кніг. Нашы супрацоунікі праводзяць у групах спецыяльныя заняткі па бібліяграфіі, сістэматычна складаюць спісы і бюлетэні новых кніг, праводзяць гутаркі аб правілах карыстання бібліятэчнымі кнігамі, выпускаюць газету «Голас чытача».

У бібліятэцы для завочнікау выдзелен спецыяльны фонд найбольш дэфіцытнай літаратуры, якую яны атрымліваюць не толькі у час сесіі. У 1969 г. па пісьмах-заяуках студэнтау было выслана па пошце у самыя розныя куткі нашай рэспублікі каля 2 тысяч тамоу кніг. Значна павялічыць выдачу кніг мы змаглі дзякуючы таму, што за апошнія гады фонд бібліятэкі папоуніуся новай вучэбнай літаратурай. Так, атрыманы новыя выданні асобных работ К. Маркса, Ф. Энгельса, У. І. Леніна, падручнікі па гісторыі КПСС, філасофіі, дыялектычным і гістарычным матэрыялізме, палітэканоміі, педагогіцы. Філолагі атрымалі новыя падручнікі па рускай народнай творчасці, уводзінэх у літаратуразнауства, гісторыі беларускай літаратуры дарэвалюцыйнага і савецкага перыяду, гісторыі рускай літаратуры XVII — XVIII ст., гісторыі зарубежнай літаратуры XIX—XX ст.; гісторыкі — новыя падручнікі па гісторыі першабытнага грамадства і асновах этнаграфіі, гісторыі СССР, навейшай гісторыі, методыцы выкладання гісторыі, розныя хрэстаматыі. Палепшылася забеспячэнне падручнікамі і студэнтау-завочнікау біялагічнага, геаграфічнага, матэматычнага факультэтау. Паліцы бібліятэкі у 1969 г. таксама папоуніліся падручнікамі па фізічнай геаграфіі СССР, акіянаграфіі, агульнаму землязнауству, генетыцы, цыталогіі, мікрабіялогіі, неарганічнай хіміі, рознымі дапаможнікамі па матэматыцы і г. д. Але, вядома, бібліятэка не можа поунасцю задаволіць запатрабаванні на вучэбную літаратуру. Не хапае кніг па археалогіі, гісторыяграфіі, крыніцазнауству, гісторыі БССР, гісторыі Рыма, старажытнага Усходу, старажытнарускай, стараславянскай і лацінскай мовах, па некаторых зарубежных мовах, па зарубежнай літаратуры і інш. Ускладняюць работу бібліятэкі і самі студэнты, якія нясвоечасова здаюць або, горш таго, губляюць бібліятэчныя кнігі.

На сённяшні дзень каля 200 студэнтау-завочнікау трымаюць кнігі па два-тры гады. Такія «старанныя» чытачы не задумваюцца над тым, што кніга патрэбна не толькі ім. Назазем некалькі прозвішчау такіх студэнтау: гэта філолагі М. Н. Мельнік, М. А. Новік, М. А. Кушэль, Б. М. Гарошка, журналіст У. В. Казлоу, географ З. Ф. Дарошкіна, гісторык Л. М. Міцько, біёлаг Т. П. Сяргеева. Ёсць даужнікі і у чытальнай зале, дзе узамен кніг на доугі час застаюцца пашпарты, заліковыя кніжкі і іншыя важныя дакументы.

Але большасць студэнтау-завочнікау акуратна выконвае правілы бібліятэкі і карыстаецца павагай яе супрацоунікау.

А. ДРАЗДОЎСКІ,
супрацоунік бібліятэкі.

На здымку: супрацоунік бібліятэкі І. А. Чыркова гутарыць са студэнтамі-завочнікамі.

НОТ—ЗАЛОГ ПОСПЕХУ

Асноуным метадам завочнага навучання з'яуляецца самастойная работа студэнтау. Правільна арганізаваныя сістэматычныя вучэбныя заняткі — галоуны і рашаючы залог поспеху. Кожны студэнт, прыступаючы да заняткау, павінен улічваць гэту спецыфіку, ведаць цяжкасці, з якімі ён можа сустрэцца.

Нярэдка з-за недастатковага умення і навыкау у арганізацыі разумовай працы расходуецца многа энергіі, трацiцца бескарысна многа часу, а жаданыя вынікі не дасягаюцца. Здараецца, што студэнт не ведае, з чаго пачаць, і працуе бясланава, бессістэмна, трацячы час на «раскачку», а перад экзаменамі — нервознасць, разгубленасць і спроба «штурмаваць» дысцыпліну.

Каб паспяхова вучыцца, неабходна усвядоміць не толькі тое, што рабіць, але і якімі метадамі карыстацца з самага пачатку, каб поўнасцю засвоіць вучэбны матэрыял. Кожны студэнт-завочнік павінен навучыцца вучыцца, г. зн. навучыцца самастойна працаваць.

Галоуная умова, якую павінен ведаць кожны,—гэта планавасць і сістэматычнасць у рабоце. З гэтай мэтай пасля азнаямлення з вучэбным планам курса, з праграмай і спісам рэкамендуемай літаратуры, а таксама з колькасцю і тэрмінамі прадстаулення кантрольных і курсавых работ студэнт складае гадавы план, а на яго аснове распрацоувае канкрэтны расклад заняткаў на месяц, тыдзень і на кожны дзень. Пры састауленні раскладу патрэбна чаргаваць цяжкія дысцыпліны з лёгкімі або знаёмымі.

Гарантыя поспеху—у дакладным распарадку рабочага тыдня і рабочага дня, у арганізацыі працы, рэжыму работы і адпачынку. Дрэнна арганізаваная работа не дае патрэбнага эфекту, выклікае стому.

У штодзённы расклад неабходна уключаць заняткі па двух-трох дысцыплінах, адводзіць для іх 3—4 гадзіны з 10-мінутным перапынкам праз 40—50 мінут. Працяглыя перапынкі у штодзённых занятках — сур'ёзны ушчэрб, які патрабуе дадатковай работы.

Важнае значэнне мае і арганізацыя рабочага месца. Працаваць трэба ў адзін і той жа час, загадзя падрыхтаваушы кнігі, запісы, даведнікі і іншы матэрыял. Самастойная работа патрабуе спакойных абставін, сканцэнтраванасці і напружання.

Навыкі самастойнай работы, набытыя у час вучобы, патрэбны будуць і у далейшым, пасля заканчэння універсітэта. Трэба толькі цвёрда ведаць, што гэтыя навыкі набываюцца выключна пры сістэматычнай працы, працы упартай, настойлівай, з поунай мабілізацыяй волі і энергіі.

Асноунай крыніцай ведау з'яуляецца кніга. Але не усякае чытанне, не усякая работа з друкаваным словам дае цвёрдыя і трывалыя веды. Вось чаму студэнт-завочнік павінен добра ведаць, як найбольш рацыянальна арганізаваць сваю працу.

Прыступаючы да вывучэння курса па падручніку і дапаможніках, трэба сабраць увесь неабходны матэрыял: праграму, падручнікі, лекцыйныя запісы, даведнікі і г. д. Затым неабходна зрабіць беглы агляд, каб сарыентавацца у агульным аб'ёме патрэбнай работы. Увесь матэрыял мэтазгодна разбіць па асобных тэмах, раздзелах, устанавіушы паслядоунасць вывучэння і характар работы.

Пачынаць заняткі рэкамендуецца з азнаямлення з запісамі ўстановачных лекцый, з патрабаваннямі праграмы. Арыентуючыся ў аб'ёме і змесце матэрыялу, можна пераходзіць да работы над падручнікам.

Работа з кнігай складаецца з двух этапау: беглага агляду і паглыбленага чытання. Пры беглым аглядзе трэба звярнуць увагу на аутара падручніка, на загаловак кнігі, год і месца выдання, на каго яна разлічана. Рэкамендуецца азнаёміцца з планам і структурай кнігі, ілюстрацыямі, схемамі і г. д. Пры першым чытанні варта адзначыць галоунае і цяжкае, улавіць галоуную праблему і асноуную думку.

Паўторнае чытанне павінна быць удумлівым і паглыбленым. Яго трэба весці па главах і параграфах, вызначаючы з дапамогай даведніка цяжкія тэрміны, звяртаючы увагу на месцы, выдзеленыя асобным шрыфтом, не прапускаючы зносак і зауваг.

На аснове глыбокага аналізу прачытанага неабходна разабрацца у заканамернасцях і вывадах. Вывучанае павінна быць замацавана, выключаючы механічнае завучванне. Формулы, даты, правілы павінны быць усвядомлены, вытлумачаны, а пасля завучаны. Лепшым сродкам замацавання ведау з'яуляецца самастойнае аднауленне матэрыялу (пераказ) без дапамогі кнігі. Важна адказаць на пытанні самаправеркі, калі яны ёсць у падручніку.

Уменне самому падабраць патрэбную кнігу або скласці бібліяграфію па якому-небудзь пытанню — справа не простая. Арыенціpам у падборы кніг у бібліятэцы з'яуляецца дзесяцічная міжнародная класіфікацыя кніг. Асноунымі аддзеламі гэтай сістэмы з'яуляюцца:

1. Агульныя звесткі (бібліяграфія, энцыклапедыя, слоунікі і г. д.).
2. Філасофія (дыямат, гістмат, камуністычная мараль, логіка, псіхалогія і іншыя).
3. Навука аб рэлігіі. Навукова-атэістычная прапаганда.
4. Сацыяльныя навукі (сацыялогія, статыстыка, права, палітыка, палітэканомія, педагогіка, Камуністычная партыя, ВЛКСМ, барацьба народау за мір).
5. Мовазнауства.
6. Дакладныя навукі (матэматыка, фізіка, хімія, геалогія і іншыя).
7. Прыкладныя навукі (медыцына, сельская гаспадарка, горная справа і г. д.).
8. Мастацтва.
9. Літаратура.
10. Гісторыя і геаграфія.

Кожная кніга у бібліятэцы мае свой шыфр, прадстаулены у выглядзе дробу, лічнікам якога з'яуляецца раздзел навукі, а назоунікам—аутарскі знак. У кожнай бібліятэцы ёсць сістэматычны каталог (па раздзелах навукі), алфавітны каталог (па прозвішчу аўтарау) і прадметны (па прадметах, пытаннях).

Уменне студэнта-завочніка хутка знайсці патрэбную кнігу, падабраць літаратуру па неабходнай тэме—вялікая дапамога у яго самастойнай рабоце.

Для паунаты і трываласці засваення ведаў важнае значэнне мае канспектаванне вучэбнай літаратуры, бо у гэтай рабоце удзельнічаюць слых, зрок і рух мускулау. Добры канспект пры падрыхтоуцы да экзамена дае магчымасць хутка паутарыць патрэбны матэрыял. Чытанне з алоукам узмацняе увагу, дапамагае лепш зразумець прачытанае, выявіць галоунае.

Спалучэнне навыкау і уменняў разумовай працы з настойлівасцю і упартасцю забяспечвае авалоданне глыбокімі і трывалымі ведамі і, натуральна, высокую падрыхтоўку спецыяліста.

Навуковая арганізацыя працы студэнта-завочніка — такое патрабаванне сучаснага навукова-тэхнічнага прагрэсу.

С. РАДОЎСКІ,
ст. выкладчык кафедры педагогікі і псіхалогіі.

З ВОПЫТУ ПРАВЯДЗЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАКТЫКІ

Ужо на працягу некалькіх год вучэбная практыка па глебазнауству са студэнтамі III курса праводзіцца непадалёк ад Мінска. Раён практыкі уяуляе сабой маляунічую, добра перасечаную тэрыторыю, утвораную разнастайнымі покрыўнымі пародамі, з глыбокім ураэаннем рэк і рэчак (Вязынка, Свіслач і іншыя).

У першы дзень праводзіцца аглядная экскурсія, якая дае магчымасць студэнтам азнаёміцца з асаблівасцямі рэльефа, глебаутвараючых парод, гідрасеткі, раслiннасці і г. д. З мэтай засваення адзінай методыкі усёй групай (25—30 чалавек) падбіраецца месца для закладкі глебавага разрэзу, адкапваецца разрэз, дзе выпрацоувaецца адзіная методыка яго вывучэння: выдзяленне і назва глебавых гарызонтау, іх апісанне, замалёука, апрабаванне на карбанатнасць і закісныя формы жалеза. З улікам усіх асаблівасцей разрэзу вызначаецца назва глебы і адбіраюцца па гарызонтах узоры глеб і бярэцца скрыначны або плёначны маналіт. Пасля вывучэння агульнага (паказальнага) глебавага разрэзу прыступаем да выдзялення участкау практыкі пабрыгадна (6—8 чалавек) з такім разлікам, каб яны былі сумежнымі.

Кожная брыгада у першы дзень выконвае буйнамаштабную вокамерную здымку участка, вызначае загадзя месцы закладання глебавых разрэзаў і наносіць іх пад адпаведным нумарам на свой план.

У другі дзень студэнты працягваюць пад наглядам кіраўніка практыкі самастойна адкапваць шурфы, апісваць іх па генетычных гарызонтах, замалёўваць і адбіраць пробы і браць маналіты. Асаблівую увагу кіраўнік удзяляе правільнаму выдзяленню глебавых гарызонтау, іх назвау і азначэнняу, правільнасці азначэнняў механічнага саставу і у цэлым назвау глебы і сувязі яе з рэльефам. К канцу другога дня студэнты прыступаюць да складання у чарнавіку глебавага плана ўчастка практыкі і яго размалёукі.

У трэці дзень пішацца пабрыгадна справаздача аб зробленай працы. У канцы дня наладжваецца выніковае абмеркаванне практыкі, дзе кіраўніком даецца падрабязная характарыстыка работы кожнай брыгады, выяуляюцца недахопы, адзначаюцца станоучыя і адмоуныя бакі работы кожнага студэнта, пасля чаго пабрыгадна прымаюцца справаздачы і выстаўляюцца па іх залікі.

Пасля заліку, як правіла, частка студэнтау (6—10 чалавек), якія працуюць у інстытутах «Белгіправодгас» ММ і ВГ БССР, «Гіпраземе», БелНДІ глебазнауства і аграхіміі, Аграхімслужбе, а таксама некаторыя настаунікі сельскіх школ выказваюць жаданне пісаць свае курсавыя і дыпломныя работы на кафедры глебазнауства.

З недахопау можна адзначыць наступнае:

Практыка па глебазнауству праводзіцца праз год пасля здачы экзамена па тэарэтычнаму курсу (глебазнауства з геаграфіяй глеб) і адпрацоукі лабараторных заняткау. За гэты час студэнт ужо змог частку матэрыялу забыць, і няма ніякай сувязі паміж тэорыяй і практыкай.

Вельмі мала адводзіцца часу (3 дні супраць 8 дзён на стацыянары і 7 — на вячэрнім аддзяленні) на вучэбную практыку па глебазнауству, што з'яуляецца неабгрунтаваным.

Ул. СТЭЦКО,
ст. выкладчык кафедры глебазнаўства.

На здымку: апошнія хвіліны перад экзаменам на VI курсе матфака. Фота *Д. Чаховіча*

Рэдактар А. А. НІКОЛЕНКА.

Адрас рэдакцыі: г. Мінск, Універсітэцкі гарадок, галоуны корпус, Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Т-22-07-19. Тыраж 2.000 экз. Зак. 177. АТ 21973